

Průvodcování OLOMOUC

Památky Olomouce

Radim Beza

2011

OLOMOUC

Olomoucká radnice

V roce 1261 udělil Přemysl Otakar II. Městu privilegium, které umožňovala výstavbu obecního domu. 1410 – 1411 dostavěna dřevěná stavba radnice. V roce 1417 však vyhořela. Následně pak v roce 1420 byla zahájena stavba kamenné budovy podle tradice i s orlojem. Stavba byla dokončena roku 1443. Orloj byl poškozen za 2. světové války a v letech 1947 – 1955 kompletně přebudován Karlem Svobodou. Goticko-renesanční věž vysokou 75 m, gotické schody, velký sál, kapli sv. Jeronýma, gotický arkýř kaple na jižní straně a kašnu Hygie na západní straně. Renesanční úpravy jsou ze 16. a 17. století.

Olomoucký orloj

V duchu socialistického realismu. Centrální ciferník orloje zobrazuje polohy planet na pozadí zvířetníku. Celý orloj je umístěn na pozadí mozaiky, která znázorňuje jízdu králů, dělníka a chemika. Orloj byl během své historie několikrát přebudován a vybavován různými druhy pohyblivých loutek, např. sv. Václav, sv. Jiří na koni a s drakem, Tři králové na velbloudech.

Herkulova kašna

Herkules bojuje s lernskou hydrou. Má v pravé ruce kyj (původně měl meč – z důvodu bezpečnosti – opilí lidé) a v levé ruce má štít s orlicí jako symbolem města Olomouce. Vystavena v letech 1687 – 1688. Původně byla na místě dnešního sloupu Nejsvětější Trojice, od roku 1716 je na Horním náměstí před orlojem. Vytvořena autorskou dvojicí gdaňský sochař Michael Mandík a olomoucký kameník Václav Schüler. Půdorys kašny je základní čtverec má prolomeny strany půloválem. Socha Herkula v nadživotní velikosti s kyjem v pravé ruce je umístěna na kamenných pilířích uprostřed nádrže. V levé ruce drží hrdina šachovanou orlici – symbol města, kterou chrání před sedmihlavou hydrou. Na těle hydry zanechal autor sousoší svou signaturu.

Caesarova kašna

největší olomoucká kašna. Jezdecká socha římského císaře Gaia Julia Caesara, dva muži se štíty a pes. Jezdecká socha je zhotovena podle Berniniho sochy Konstantina Velikého ve Scala Regia ve Vatikáně. Dokončena roku 1725. Autorem kašny je Václav Render a sochy Jan Jiří Schauberber.

Sloup Nejsvětější trojice

Vystavěn v letech 1716 – 1754. Jeho hlavním účelem byla okázalá oslava katolické církve a víry, částečně vyvolaná pocitem vděčnosti za ukončení moru, který na Moravě udeřil v letech 1714 až 1716. 35 metrů vysoký sloup představuje nejvyšší sousoší České republiky a jeho součástí je i malá kaple. Od roku 1995 je společně s Mariánským sloupem a barokními kašnami národní kulturní památkou a v roce 2000 byl, jakožto jedno z vrcholných děl středoevropského baroka, zařazen mezi světové dědictví UNESCO. Základna sloupu, tvořená třemi patry, je obklopena dalšími 18 sochami svatých a 14 reliéfy ve zdobných kartuších.

Ariónova kašna

V roce 1995 zahrnuta do programu rekonstrukce náměstí. Opoždění způsobily povodně v roce 1997. Můžeme vidět želvu s plastikou na hřbetě, plastika básníka Arióna a bájného delfína a samostatně stojící želvu. Autorem je olomoucký rodák architekt a sochař Ivan Theimer. Stavba této kašny byla dokončena v září roku 2002. O tři roky později (2005) bylo hygienickými institucemi povoleno koupání v této kašně. Olomouc je tak jediným městem v ČR s oficiálním koupalištěm přímo na náměstí.

Edelmanův palác

V letech 1572-1586 nechal postavit zámožný měšťan Václav Edelman na místě dvou starších domů jednu z nejcennějších Olomouci. Na budově je kamenická výzdoba oken, portálů. Balkóny neboli byli zaděny při v pol. 19. století. V letech tehdejší pevnostní velitel, Radecký. Na jeho zdejší pamětní deska na 1892). V roce 1908 zde olomoucké kino. Dnes zde najdete především kanceláře a jiné nebytové prostory.

renesančních staveb v zachována původní parapetů a vstupních lodžie na hl. průčelí domu neorenesanční opravě 1829-1831 tu přebýval hrabě Jan Josef Václav pobyt upozorňuje i hlavním průčelí (z roku bylo zřízeno první stálé

Petrášův palác

V 16. století zde stála čistě renesanční budova, z níž se do dnešních dnů zachovaly arkády ve vnitřním dvoře. Palác je pojmenován po rodině Petrášů, která dům vlastnila od roku 1725 a která ho přestavila do barokního slohu. Z této přestavby pochází zdobení oken a také vstupní portál se dvěma postavami atlantů (*Atlant je sochařsky pojatý architektonický prvek v podobě svalnatých mužských postav, používaný ve funkci běžně příslušející sloupu či pilastru v klasické řádové architektuře*), které svými rameny podpírají překlad portálu. Uprostřed portálu je erb rodu Petrášů. Dnes v budově sídlí pracoviště Národního památkového ústavu.

Salmův palác

Salmův palác je největší olomoucký palác svého typu. V druhé polovině 17. století ho zde – na místě tří starších gotických domů – nechal postavit hrabě Julius Salm. Z původních gotických domů na tomto místě se dochovaly sklepy a částečně i zdivo v přízemí. Salmův palác je barokní budova se čtyřmi křídly a velkým vnitřním dvorem. Průčelí paláce bylo upraveno na začátku 18. století. Z této doby pochází nádherná štukatérská výzdoba oken. Mezi lety 1791-2 k paláci přibýlo třetí patro a objekt byl částečně klasicistně přestavěn.

Krajinská lékárna / Dům U černého orla

Z této doby pochází nádherná štukatérská výzdoba oken. Mezi lety 1791-2 k paláci přibylo třetí patro a objekt byl částečně klasicistně přestavěn. Lékárna sídlí v renesanční budově ze 16. století s nejméně o sto let staršími gotickými základy. Roku 1778 dům koupil německý lékárník Josef Dismas Schrotter, jehož rodina potom spravovala lékárnu dalších skoro 150 let. Na počátku 19. století Schrotterovi lékárnu částečně přestavěli v klasicistním a empírovém slohu. V roce 1924 lékárnu koupil první Čech – lékárník Karel Fuhrich. I Fuhrich zde provedl několik stavebních „vylepšení“. Přízemí budovy nechal obložit pískovcovými plotnami, do nichž dal vytesat jména všech majitelů lékárny od jejího založení (tj. od roku 1571).

Moravské divadlo Olomouc

Klasicistní budovu Moravského divadla Olomouc postavil v roce 1830 (podle plánu vídeňského architekta Josefa Kornhäusela) stavitel Karel Biefeld. Hlediště a fasádu divadla upravil v letech 1940-1941 architekt Karel Fischer. Výzdoba tympanonu je dílem sochaře Vojtěcha Hoříinka (1906-1998). Budova stojí na místě staršího domu olomouckého měšťana Abraháma Mačáka, jehož majetek propadl státu kvůli Mačákově účasti na stavovském povstání v letech 1619-1620. V budově zasedal v letech 1628-1641 královský tribunál. Později v ní sídlili pevnostní velitelé.

Dům kavárny Opera

Renesanční třípatrová budova, stojící na místě dvou starších gotických domů. Původně se tento dům jmenoval „U tří erbů.“ Na jeho fasádě totiž byly umístěny tři oválné tabule se znaky království českého, uherského a markrabství moravského. Nejstarší zmínka o budově pochází z roku 1512, dům tehdy sloužil jako hostinec. V 16. a 17. století zde pobývalo mnoho významných osobností (například Maximilián III. Habsburský) a dokonce i dva králové: Ferdinand I. Habsburský (1527) a Fridrich Falcký (1620). Od roku 1614 do 1688 dům vlastnila rodina Albrechta z Valdštejna. Na začátku 18. století dům prošel barokní přestavbou. V roce 1834 se stal novým majitelem tohoto domu Martin Franz Hirsch. Budovu upravil v klasicistním duchu. otevřel zde novou vyhlášenou olomouckou kavárnu. Hirsch návštěvníky oslňoval nejen širokou nabídkou nápojů a zákusků, ale i denního tisku. Mezi lety 1900 a 1945 kavárnu vlastnila rodina Rupprechtova, která zde zřídila populární předzahrádku do náměstí. V roce 1940 se Eduard Rupprecht „pustil“ do generální opravy fasády. Během ní byly sundány zmíněné stařícké plechové erby Čech, Moravy a Uher a na fasádu už se kvůli finanční náročnosti restaurace nikdy nevrátily. Jako náhrada za ně byla v druhé polovině 20. století – vedle přemístěného empírového portálu – umístěna pamětní reliéfní deska. V roce 1945 byl dům zkonfiskován, nicméně kavárenská činnost zde pokračovala až do roku 1994, kdy byla na deset přerušena. Od srpna 2004 zde opět najdete obnovenou kavárnu Opera s pizzerií. Pokud by jste se chtěli po naší prohlídce jít ohřát, máte možnost, kavárna má otevřeno od půl deváté do 22 hodin, kromě neděle, kdy je otevřeno od 10 do 21 hodin.

„přejdeme na Dolní náměstí, zmínit dům U Černého koníčka“

Neptunova kašna

Socha Neptuna drží trojzubec dolů, aby uklidňoval moře a chránil Olomouc. Byla dokončena roku 1683. Autorem je gdaňský sochař Michael Mandík, který vytvořil sochu a olomoucký kameník Václav Schüler vytvořil vodní nádrž a schodiště. Je první a nejstarší ze souboru šesti olomouckých barokních kašen. Původně šlo o účelová zařízení – nádrže na vodu. Všech šest postupně zhotovovaných kašen bylo s mimořádnou citlivostí rozmístěno v nejfrekventovanějších komunikačních bodech na území historického jádra města.

Mariánský sloup

Sloup postavil v letech 1715-1723 Václav Render jako výraz vděčnosti olomouckých měšťanů za ukončení moru, který na Moravě udeřil v letech 1714 až 1716. Na sochařské výzdobě pracovali Jan Sturmer a Tobiáš Schütz.

Jupiterova kašna

Římský bůh Jupiter metá blesky, u nohou má orlici. Socha stojí na ozdobném podstavci a v rozích jsou hlavy lvů, které tryskají vodou. Voda tryská také z květů na stěnách podstavce. Autor původní sochy sv. Floriána: Václav Render (socha je dnes přemístěna na nádvoří ve Skrbeni). Kašna byla dokončena roku 1707. O několik let později, konkrétně roku 1735 byla kašna přestavěna a autorem sochy je tyrolský sochař Filip Sattler.

Dům Matyáše Hauenschilda

V roce 1583 ho nechala vystavět významná měšťanská rodina Hauenschildů na místě dvou starších gotických domů. Palác patří k nejkrásnějším renesančním domům ve městě. Má nádherně zdobená okna, vstupní portál se znaky rodu Hauenschildů a především arkýř (výstupek, vyčnívající z průčelí budovy nebo z jejího nároží; rozšiřuje vnitřní prostor budovy a umožňuje výhled podél fasády). Průčelí budovy prošlo barokní úpravou na počátku 18. století. Třetí patro paláce bylo přistavěno až ve století devatenáctém. V budově byl mnoho let hostinec „U černého orla“, jehož ubytovacích prostor využilo kupříkladu turecké poselstvo v 17. století, pruský král Friedrich II. (roku 1742) nebo skladatel W. A. Mozart (roku 1767). Pohostinská tradice domu pokračovala i v 19. století zřízením hotelu Pietsch (později Tatra). Dnes najdete v domovním přízemí restauraci.

Kostel sv. Michala

Barokní kostel, který byl postavený ve 13. století, zbarokizován v letech 1676–1703 podle návrhu Giovanniho Pietra Tencally. Štukovou výzdobu interiéru navrhl Baltazar Fontana. Křížová chodba z přelomu 14. a 15. století kolem rajskeho dvora je jádrem bývalého dominikánského kláštera. Před rokem 1380 bylo u kostela vybudované severní křídlo chodby a také křídlo východní. Budovala ji dómská huť založená za biskupa Jana Volka. Další dvě křídla vznikla v 80. a 90. letech 14. století a mají odlišný sloh, protože byla upravená po požárech v letech 1398 a 1404. Roku 1723 nechal převor Bořivoj Majer upravit gotická okna na barokní. Obrazy křížové cesty mezi okny jsou od malíře Antonína Bergera z Nového Jičína. Kaple svatého Alexeje (také sv. Alexia) je u východní křížové chodby. Původně byla na místě starší stavba ze 13. století. Od roku 1740 je kaple častěji uváděna jako kaple svatého Alexeje podle bratrstva svatého Alexia.

Vila Primavesi

Prehistorie vily Primavesi se začala psát již na sklonku 18. století, kdy se na střední Moravu přistěhoval ze severoitalské Lombardie rod Paola Antonia Primavesi. Po pět generací žila tato rodina v měšťanských domech na Dolním náměstí a provozovala zde malou banku. Jak čas běžel, rod postupně získával na vážnosti a majetku. Počátkem 20. století byl rod Primavesi již jedním z nejznámějších rodů celé Moravy. V té době, v roce 1905, se rozhodl Otto Primavesi (1868-1926), nejvýznamnější člen rodu, se svou manželkou vídeňskou herečkou Eugenií, pro výstavbu sídla odpovídajícího vážnosti rodu. Pro architektonický návrh si manželé Primavesi pozvali své dlouholeté

Památky OLOMOUCI Průvodcování

přátele, proslulé architektky Franze von Krausse (1865–1942) a Josefa Tölka (1861–1927), kteří dokázali mistrně zkombinovat tehdejší secesní styl s dalšími moderními uměleckými směry. Hlavní dominantou interiéru vily je obrovská hala v přízemí zabírající i část prvního podlaží. Hala s krbem sloužila jako centrum rodinného dění. Zbytek přízemí zabírala velká jídelna se zimní zahradou. V prvním patře se nacházely dětské pokoje, pokoj chůvy a další ložnice přístupné z haly po dřevěném schodišti s ochozem. Do podkrovní, kde byly pokoje pro služebnictvo a hosty, se vcházelo odděleným vchodem.

Kaple Jana Sarkandra

Stojí na místě kaple bylo dříve městské vězení a mučírna, kde byl r. 1620 umučen svatý Jan Sarkander. 1860 - výměna hlavního portálu a úprava interiéru. 1909-1912 - přestavěna ve stylu historizujícího romantismu. Architektem byl Eduard Sochor. V interiéru je zachovalý původní skřípec, který je chráněn v průhledné „vitríně“. Ve výklenku kaple v exteriéru je socha svatého Jana Sarkandra a u přilehlého schodiště je socha svatého Jana Nepomuckého.

Kašna Sarkandra

Bronzová fontána je vysoká 6,2 m. Voda je přiváděna ze studny ze sklepení Sarkandrový kaple. Instalována byla v dubnu 2007; 6. května 2007 byla fontána slavnostně odhalena. Autorem je akademický sochař Otmar Oliva

Kostel Panny Marie Sněžné

Kostel sálového typu má pětiosé bohatě sochařsky zdobené průčelí se dvěma věžemi, jež jsou významným prvkem panoramatu města. Nachází se na Náměstí Republiky. Postaven v letech 1712 – 1719. Do roku 1773 tu byl řád Jezuitů, než je Josef II. zrušil. 1916 – 1918 proběhla rekonstrukce interiéru.

Kašna Tritonů

Uměleckými odborníky nejvíce ceněná olomoucká kašna. Vzájemně oddělené mušle nesou 2 vodní muži a 2 delfíni. Nahoře je chlapec a 2 okřídlení vodní psi. Kašna je podobná Berniniho kašně Tritonů (italsky: Fontana del Tritone) v Římě. Byla dokončena roku 1709. Autorem je opět olomoucký měšťan a kameník Václav Render, sousoší je od neznámého sochaře.

Katedrála sv. Václava

Stojí na Václavském náměstí v Olomouci. Původně je starší, a je to domovská katedrála Olomoucké římskokatolické arcidiecéze, bývá považována za jeden z nejkrásnějších příkladů novogotické architektury v ČR. Její stavba byla zahájena kolem roku 1100 a roku 1131 byla vysvěcena. Patří mezi skvosty středoevropské středověké architektury. Náměstí bylo pojmenováno roku 1935 na památku tisícího výročí úmrtí sv. Václava. Katedrála je výraznou dominantou města Olomouce a to především svojí hlavní věží, jejíž výška 100,65 metrů z ní činí druhou nejvyšší kostelní věž v České republice a nejvyšší novogotickou věž v České republice. V katedrále je také umístěn největší zvon na Moravě. Uvnitř je například renesanční kaple svatého Stanislava s bronzovým náhrobkem biskupa Kuena a mramorový náhrobek posledních olomouckých Přemyslovců. Na severní straně chrámu je velká novogoticky upravená kaple sv. Cyrila a Metoděje, gotickou sakristií se dá projít do rovněž gotické křížové chodby, s níž sousedí kaple sv. Jana Křtitele. Hned vedle dómu je románský Zdikův palác (dříve nazývaný Přemyslovský palác), s ním sousedí manýristická stavba kaple svaté Anny, v níž probíhaly volby olomouckých biskupů, a za ní kaple svaté Barbory, původně románská věž přemyslovského hradu. Chránová loď a krypta jsou zpřístupněny (dobrovolné vstupné). Krypta pod presbytářem má dvě patra. Horní patro krypty je zpřístupněné pro veřejnost. Dolní patro krypty je pro uchování ostatků. V kryptě jsou pohřbeni biskupové a arcibiskupové: František z Ditrichštejna, Karel II. z Lichtenštejna-Kastelkornu a Maria Tadeáš Trauttmansdorff. V kryptě je také uloženo srdce arcibiskupa a rakouského arcivévody Rudolfa Jana. Stavební úpravy v závěru 19. století odhalily pod podlahou chrámu i pozůstatky románské krypty, která ale dnes není přístupná.

„Poděkovat za pozornost a jít na pivo ☺“

Obsah

Olomoucká radnice	1
Olomoucký orloj	1
Herkulova kašna	1
Caesarova kašna	2
Sloup Nejsvětější trojice	2
Ariónova kašna	2
Edelmanův palác	2
Petrášův palác	3
Salmův palác.....	3
Krajinská lékárna / Dům U černého orla	4
Moravské divadlo Olomouc.....	4
Dům kavárny Opera.....	5
Neptunova kašna.....	6
Mariánský sloup	7
Jupiterova kašna.....	7
Dům Matyáše Hauenschilda.....	8
Kostel sv. Michala	8
Vila Primavesi	8
Kaple Jana Sarkandra.....	9
Kašna Sarkandra	9
Kostel Panny Marie Sněžné	9
Kašna Tritonů.....	9
Katedrála sv. Václava	10